

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

In memoriam Janet Beavin Bavelas (1940-2022)

August Hermans

In december 2022 is Janet Bavelas overleden. Ze was een begenadigd onderzoeker en inspireerde vele collega's en studenten. Bij ons is Bavelas onder de naam Jeanet H. Beavin bekend, als medeauteur van het baanbrekende werk *De pragmatische aspecten van de menselijke communicatie* (Watzlawick et al., 1970). Ze was actief in dit onderzoek als doctoraatsstudent (J.H. Bavelas, persoonlijke communicatie, 2010). Bavelas werkte nadien aan de Victoria Universiteit in Canada, waar ze onderzoek deed naar de face-to-face-communicatie zoals deze zich ontplooit in onder meer de communicatie tussen cliënt en behandelaar en in supervisie. Samen met andere gerenommeerde therapeuten, onder wie Peter De Jong, Harry Korman en collega's van de Victoria Universiteit, vormde ze een onderzoeksgroep genaamd International Microanalysis Associates. Ze heeft verschillende artikelen en publicaties op haar naam staan, waaronder haar laatste boek *Face-to-face dialogue – Theory, research, and applications*, gepubliceerd door Oxford University Press in 2022. In haar studies en workshops toonde ze aan dat sommige gangbare adviezen over communicatie geen wetenschappelijke basis hebben, zoals 'op een bepaalde manier zitten', 'altijd oogcontact', en 'lichaamstaal'. Ze betoogde dat effectieve communicatie een wederzijds proces is, een collaboratieve actie, gevormd door de situatie, van moment tot moment ervoor zorgend dat er een wederzijds begripen ontstaat. Bij effectieve communicatie is er dus sprake van wederzijds begrip dat ontstaat tussen twee luisteraars. Dit proces van begripen is een constant, sequentieel proces waarbij betrokkenen zich verzekeren van de betekenis, bestaande uit op elkaar volgende sequenties: de spreker deelt informatie, de geadresseerde bevestigt deze betekenis (of niet). In haar onderzoek bekijkt Bavelas welke responsen deze communicatie ondersteunen, naast het belang van *addressed responses*, gerichte feedback.

In 2010 leidde ze een tweedaagse workshop in Hasselt van de toenmalige Herkenrodegroep, vereniging zonder winstoogmerk voor opleiding

en onderzoek in systeemgerichte en oplossingsgerichte psychotherapie. Een belangrijke les uit haar workshop, bij de analyse van de communicatie tussen cliënt en behandelaar, is dat de vragen die we stellen vaak een predispositie hebben en dat formuleringen niet neutraal zijn. Een bepaalde formulering kan iets weglaten, voorkomen of iets toevoegen. Op deze manier voegde ze zich in bij de klassieke manier van therapie bedrijven, waarbij verandering in gedrag bewerkstelligd wordt door de manier van denken, en bijgevolg, het onder woorden brengen ervan (*talking-cure*). De studie van de menselijke communicatie en ook haar werk daarna, hebben veel invloed gehad op het systemische denken en op therapie.

August Hermans is familie- en systeemtherapeut, erkend opleider en supervisor BVRGS en opleider Systeemtherapie RINO Zuid, Eindhoven. E-mail: gusthermans@gmail.com.

Literatuur

Beavin Bavelas, J. (2022), *Face-to-face dialogue – Theory, research, and applications*. Oxford University Press.

Watzlawick, P., Beavin, J.H., & Jackson, D.D. (1970). *De pragmatische aspecten van de menselijke communicatie*. Van Loghum Slaterus.